

საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ საწარმოში წლიური მოგების არსებობის შემთხვევაში აღნიშნული მოგების დივიდენდების სახით განაწილება წარმოადგენს პარტნიორთა კრების უფლებამოსილებას და არა - ვალდებულებას; თუმცა, აქვე განმარტა, რომ მეწარმე სუბიექტის საქმიანობის მიზანს სწორედ მოგების მიღება წარმოადგენს და პარტნიორებს გააჩნიათ მოგების არსებობის შემთხვევაში დივიდენდების მიღების ლეგიტიმური მოლოდინი. ამდენად, უმენაესი სასამართლოს შეფასებით, პარტნიორთა კრების მიერ მოგების განაწილების თაობაზე გადაწყვეტილების არმიღებას უნდა ჰქონდეს ასევე ლეგიტიმური სამეწარმეო მიზანი და აღნიშნული მიზანი უნდა ამართლებდეს პარტნიორის ყველაზე მნიშვნელოვანი უფლების - მოგების მიღების უფლების შეზღუდვას.

საკასაციო პალატამ ასევე მიუთითა, რომ სასამართლო საზოგადოების პარტნიორთა კრების დისკრეციის (განაწილდეს თუ არა მოგება) ფარგლებში შეიძლება შეიჭრას მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც მოსარჩელე პარტნიორთა კრების მხრიდან საკუთარი უფლებამოსილების არამართლზომიერ გამოყენებაზე უთითებს. კერძოდ, მოსარჩელე პარტნიორი სარჩელში უნდა უთითებდეს ისეთ გარემოებებზე, რომლებიც სასამართლოს შეუქმნის ვარაუდის საფუძველს პარტნიორთა კრების მიერ არაკეთილსინდისიერი მოქმედების, მტყუყუების ან პირადი დაინტერესების არსებობის თაობაზე.

საკასაციო სასამართლომ იმსჯელა განსახილველ საკითხზე უფლების ბოროტად გამოყენების ჭრილშიც. პალატამ მიუთითა სკ-ის 115-ე მუხლზე, რომლის თანახმადაც სამოქალაქო უფლება უნდა განხორციელდეს მართლზომიერად, დაუშვებელია უფლების გამოყენება მართლმართლ იმ მიზნით, რომ ზიანი მიაღწეს სხვას.

საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ სამართალ-ურთიერთობის მონაწილე სუბიექტის ნების გამოვლენით არ უნდა ირღვეოდეს პირის ძირითადი უფლებები და სამართლის ზოგადი პრინციპები. სასამართლოს უპირველეს ამოცანას წარმოადგენს სამოქალაქო უფლების მართლზომიერად განხორციელების უზრუნველყოფა.

სასამართლომ მოცემულ შემთხვევაში შეამოწმა თავად კრების გადაწყვეტილება შინაარსობრივი თვალსაზრისით, რათა დადგენილიყო სამეწარმეო ურთიერთობის სფეროს მიკუთვნებული სუბიექტების ქმედების მართლზომიერება.

საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ პარტნიორთა კრების მიერ 2013 წლის წლიური მოგების განაწილების თაობაზე გადაწყვეტილების არმიღება მიუთითებდა პარტნიორთა კრების უფლებამოსილების არამართლზომიერ გამოყენებაზე.

პალატამ დააკმაყოფილა საკასაციო საჩივარი და მოპასუხე კომპანიის დირექტორს დაავალა პარტნიორთა კრების მოწვევა შემდეგი დღის წესრიგით: 2013 წლის წლიური ანგარიშის განხილვა-დამტკიცება და მოგების არსებობის შემთხვევაში მისი დივიდენდების სახით პარტნიორებს შორის განაწილება-არგანაწილების შესახებ გადაწყვეტილების მიღება.

ანა ბაიძე

იძულებით დადებული გარიგების ბათილობა და უკუქცევა

1. გარიგების დადების მიზნით პირის იძულება ქმნის როგორც სკ-ის 85-86-ე, ისე 54-ე მუხლის შემადგენლობას, რადგან იძულების განხორციელებით ირღვევა საჯარო წესრიგი.

2. იძულებით დადებული გარიგების უკუქცევისას უნდა მიეთითოს სკ-ის 976-ე და 978-ე მუხლებზე.

სკ-ის 85-86, 976, 978-ე მუხლები

უმენაესი სასამართლოს 2017 წლის 28 აპრილის განჩინება №ას-224-213-2017

I. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ განცხადებით მიმართა ქუთაისის საკრებულოს თავმჯდომარეს და გამოთქვა სურვილი, სადავო უძრავი ქონება (რომელიც მანამდე მოსარჩელეს იძულებით აუქციონის გზით ჰქონდა შეძენილი) უსასყიდლოდ გადაეცა თვითმიმართველი ქალაქისთვის (ქუთაისი). მოსარჩელესა და ქალაქის წარმომადგენელს შორის დაიდო ჩუქების ხელშეკრულება, ქონების მესაკუთრე გახდა თვითმიმართველი ქალაქი. მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა ქუთაისის მუნიციპალიტეტის წინააღმდეგ უსასყიდლო გარიგების ბათილად ცნობისა და სადავო ქონებაზე საკუთრების უფლების დაბრუნების მოთხოვნით. მოსარჩელის განმარტებით, ის დაიბარეს დასავლეთ საქართველოს საოლქო პროკურატურაში და პროკურორი დაემუქრა, რომ თუ ქუთაისი თვითმიმართველობას საკუთრებაში არ გადასცემდა სადავო ქონებას, დააკავებდნენ და პასუხისმგებლობაში მისცემდნენ. მოსარჩელის პოზიციით, საქმის განხილვის მომენტისთვის სავაო უძრავი ქონების განადგურებული მდგომარეობა დასაჩუქრებულის მხრიდან მჩუქებლის მიმართ გამოვლენილი უმადურობაა, რის საფუძველზედაც ჩუქება უნდა გაუქმდეს, სკ-ის 529 მუხლის მიხედვით. მოპასუხემ მიუთითა, რომ მოთხოვნა ხანდაზმულია. ქუთაისის საქალაქო სასამართლომ გადაწყვეტილებით სარჩელი არ დაკმაყოფილდა, რაც სააპელაციო წესით გაასაჩივრა მოსარჩელემ. სააპელაციო სასამართლომ გადაწყვეტილებით მოსარჩელის მოთხოვნა დაკმაყოფილდა - ბათილად ჩაითვალა განსახილველი ჩუქების ხელშეკრულება და მოსარჩელეს სადავო ქონება საკუთრებაში დაუბრუნდა. სააპელაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სკ-ის 54-ე, 8 III მუხლებით და მიიჩნია, რომ ყოველთვის, როცა გარიგების ერთ-ერთი მონაწილე არის სახელმწიფო, რომელიც, მისი სტატუსიდან და შესაძლებლობებიდან გამომდინარე, მიიჩნევა გარიგებაში ე.წ. „ძლიერ მხარედ“, ამ გარიგების დადებისას მხარეთა შორის ურთიერთობაში ნდობისა და კეთილსინდისიერების სტანდარტი ძალიან მაღალი უნდა იყოს, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ამკარაა, რომ უმეტესწილად სწორედ სახელმწიფო იღებს სარგებელს გარიგებიდან „სუსტი მხარის“ (კერძო პირის) ხარჯზე. ამიტომ ამგვარი „სუსტი მხარისაგან“ გარიგების ბათილობაზე მითითებისას სწორედ სახელმწიფოს ეკისრება მტკიცების ტვირთი - დაადასტუროს, რომ გარიგება შეესაბამება კანონით დადგენილ წესს, არ ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგსა და ზნეობის ნორმებს. სააპელაციო სასამართლომ შეფასებით, მოპასუხემ ვერ ახსნა, თუ რატომ გაუჩნდა სურვილი მოსარჩელეს - უსასყიდლოდ დაეთმო ქონება, რომელზეც საკუთრების უფლება მოიპოვა კანონიერ

³⁹⁹ საქართველოს უმენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 6 ივნისის გადაწყვეტილება, საქმე №ას-457-436-2015.

ძალაში შესული სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების შედეგად, ამასთან, ეს სურვილი მას გაუჩნდა საკუთრების უფლების რეგისტრაციიდან სულ რაღაც ოთხი თვის გავლის შემდეგ. სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ ასეთი ქმედება ეწინააღმდეგება გონიერი ადამიანის ქცევის წესს და საწინააღმდეგოს დამტკიცებამდე ივარაუდება, რომ ფაქტობრივად არსებული გარიგების შინაარსი არ შეესაბამება პირის ნამდვილ ნებას, არამედ ის იძულებული გახდა, დაედო ამგვარი გარიგება. სააპელაციო სასამართლოს განჩინებაზე მოპასუხემ შეიტანა საკასაციო საჩივარი და მოითხოვა გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა, რადგან საქმის მასალებით მოსარჩელეზე დაუშვებელი ზემოქმედება არ დასტურდებოდა. გარდა ამისა, საკასაციო საჩივრის ავტორის მოსაზრებით, მოსარჩელემ მართებულად არ მიუთითა სარჩელის დაკმაყოფილების სამართლებრივი საფუძვლები.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

უზენაესმა სასამართლომ საკასაციო საჩივარი დაუშვებლად მიიჩნია. საკასაციო პალატამ არ გაიზიარა კასატორის პრეტენზია მასზედ, რომ მოსარჩელეს არ ჰქონდა მითითებული სარჩელის სამართლებრივი საფუძვლები, და აღნიშნა, რომ საქმის განმხილველი სასამართლო შეზღუდულია მხოლოდ მხარის მიერ მითითებული ფაქტობრივი გარემოებებით. სასამართლომ, საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების შეფასებით, უნდა დაადგინოს, თუ რა სამართლებრივი ურთიერთობა არსებობს მხარეთა შორის და ამ ურთიერთობის მარეგულირებელი სამართლებრივი ნორმების საფუძველზე უნდა გამოიტანოს გადაწყვეტილება. ამდენად, მხარეთა შორის არსებული ურთიერთობის შეფასება სწორედ სასამართლოს კომპეტენციაა იმის მიუხედავად, რა სამართლებრივი საფუძვლები მიუთითა მოსარჩელემ. საკასაციო პალატამ გაიზიარა სააპელაციო სასამართლოს დასკვნები ჩუქების ხელშეკრულების დადების მიზნით მოსარჩელეზე იძულების განხორციელებასთან მიმართებაში და განმარტა, რომ სადავო გარიგების ბათილობის მიზნებისათვის სახეზეა როგორც იძულება (სკ-ის 85-ე და 86-ე მუხლი), ისე ამორალურობა (54-ე მუხლი) და მიიჩნია, რომ ბათილად ცნობის შედეგად, სადავო უძრავი ქონების უკან დაბრუნების სამართლებრივ ნაწილში, მოთხოვნის დაკმაყოფილება უნდა განხორციელდეს კონდიციური ვალდებულების მარეგულირებელი ნორმების დაცვითი ფუნქციის ფარგლებში (სკ-ის 978-ე მუხლი). საკასაციო პალატის განმარტებით, ჩუქების ხელშეკრულების ბათილად ცნობის სამართლებრივი საფუძველია სკ-ის 54-ე, 976-ე და 978-ე მუხლები, ამიტომ მოთხოვნის მიმართ გამოყენებულ უნდა იყოს ხანდაზმულობის საერთო - ათწლიანი ვადა, რაც უარყოფს მოპასუხის შედაგებას ხანდაზმულობის ნაწილში.

III. კომენტარი

უზენაესი სასამართლო არასწორად მიიჩნევს იძულების შემადგენლობის განხორციელებას ავტომატურად ასეთი ზემოქმედების შედეგად დადებული გარიგების ამორალურობის განმსაზღვრელ ელემენტად. შესაძლებელია გარიგება იყოს იძულებით დადებული და, ამავედროულად, იყოს მართლსაწინააღმდეგო/ამორალური სკ-ის 54-ე მუხლის გაგებით, თუმცა აუცილებელია იმ გარემოებების გამოყოფა, რომლის გამოც ნების გამოვლენა ეწინააღმდეგება კანონს, საჯარო წესრიგს ან ზნეობის ნორმებს.

დაუსაბუთებელია, რატომ უთითებს სასამართლო მოთხოვნის საფუძვლებად ერთდროულად სკ-ის 976 და 978-ე მუხლებს, როცა თითოეული მათგანი დამოუკიდებელ შემადგენლობას უნდა ქმნიდეს. იძულებით დადებული გარიგების შეცილების შემდეგ (იმის მიუხედავად, რომ ამ განჩინებაში სასამართლო განსახილველ გარიგებად მსჯელობაში სკ-ის 54-ე მუხლის მიხედვით ბათილ გარიგებადაც მოიხსენიებს) ნების გამოვლენა ქარწყლდება გარიგების დადების მომენტიდან, რის გამოც განხორციელებული შესრულება სამართლებრივი საფუძვლის არმქონე ხდება. იძულებით დადებული გარიგების უკუქცევის სამართლებრივი საფუძველია სკ-ის 976 | ა) და არა 978-ე მუხლი, რომელიც გაუმართლებლად აფართოებს სკ-ის 118-ე მუხლით განსაზღვრული თვითდახმარების უფლებას და ქმნის აკრძალული თვითნებობის ლეგიტიმაციის შესაძლებლობას.

ნინო ქავშიბაია

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის კრების ოქმის ბათილობა

1. წესების დარღვევით ჩატარებული ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის კრებაზე მიღებული ოქმის ბათილობა, რომლითაც განიკარგა ამხანაგობის საერთო ქონება, არ შეიძლება აღიარებული სარჩელით დაკმაყოფილდეს.
2. მიკუთვნებითი სარჩელის ბუნებას არ ცვლის და აღიარებით სარჩელად არ გარდაქმნის ის, რომ სამართალწარმოების პროცესში განსახილველია ცალკეულ დოკუმენტთა ნამდვილობა, თუ ეს საკითხი მტკიცების საგანია და არა სასარჩელო მოთხოვნა.
3. თუკი საკასაციო საჩივრის განხილვისას საკასაციო სასამართლო დაადგენს, რომ აღძრულია აღიარებითი სარჩელი და არ არსებობს მოსარჩელის იურიდიული ინტერესი, მას უფლება აქვს სარჩელის მიღებაზე უარის თქმის ერთ-ერთი საფუძველი მიიჩნიოს სარჩელის განუხილველად დატოვების საფუძველად საპროცესო ანალოგიის გამოყენებით.

სკ-ის 50, 54-ე, ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ კანონის 26, 27-ე, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 178 | ლ), 180, 186 | თ), 275, 394 ე) მუხლები

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2019 წლის 5 ივლისის განჩინება №ას-634-2019

I. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის (შემდგომში-ამხანაგობა) ორმა წევრმა შეიტანა აღიარებითი სარჩელი ამხანაგობისა (პირველი მოპასუხე) და მისი ერთ-ერთი წევრის (მეორე მოპასუხე) წინააღმდეგ, რომლითაც მოითხოვეს ამხანაგობის კრების ოქმის ბათილად ცნობა. სადავო ოქმით მეორე მოპასუხეს მიეცა 2006 წლამდე უნებართვოდ მიშენებული ფართის ლეგალიზების უფლება. მოსარჩელებმა მიუთითეს, რომ კრება არ მოწვეულა კანონით დადგენილი წესების დაცვით: ამხანაგობის წევრებს არ ჩაბარებიათ შეტყობინება კრების ჩატარების თაობაზე და კრება არ ჩატარებულა ამხანაგობის თავმჯდომარის მეშვეობით, იმ მოცემულობაში, როდესაც არავის მიუმართავს თავმჯდომარისათვის კრების მოწვევასთან დაკავშირებით. მოსარჩელებმა განმარტებით, კრების ოქმით განიკარგა ამხანაგობის საერთო ქონება, რისი გათვალისწინებითაც, სახეზეა გარიგების ბათილად აღიარების იურიდიული ინტერესი. ამხანაგო-